



RABBI Y. FRIEDMAN
12 New Hall Ave Salford
Manchester M7 4JU

ב"ה
ישראל פרידמן
רב קלויז טשארטקוב
מנשסתר

י"ג ניסן תש"פ

מכתב התחזקות (ה)

"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיא מסובים בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

וידוע שאלת המפרשים ששאלו למה היו כל התנאים דוקא בבני ברק, והלא בגמ' סנהדרין (לב.) איתא דרבי אליעזר היה גר בלוד ורבי יהושע בפיקיעין ורבי עקיבא בבני ברק, ורבי אליעזר ורבי יהושע היו רבותיו של רבי עקיבא ולמה באו כולם לרבי עקיבא?

וכתב בעל ערוך השולחן (בספרו ליל שמורים על ההגדה) דבר נפלא, שמעשה זה היה אחר חורבן בית המקדש כאשר היו כולם שבורים ורצוצים מחורבן בית המקדש והיו שרויים באבל ככד על חורבן בית המקדש, ובסוף גמ' מכות (כד:) מובא דכאשר ראו התנאים גודל החורבן לא יכלו להתנחם ופרצו כולם בבכיה גדולה, "כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק, אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה.

אמר להן לכך אני מצחק, דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש (וכו') בזכריה כתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת **בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו**".

ומסיים בעל ערוך השולחן וז"ל "ולכך אני אומר שבעד זה החזיקו התנאים טובה לרבי עקיבא על שחזקם בתקות כלל ישראל תיכף אחר החורבן ולכן באו כולם לעירו ולביתו של רבי עקיבא (לכד רבן גמליאל שהיה נשיא) והם כולם באו אליו לספר ביציאת מצרים בליל חג הפסח **מפני שביציאת מצרים גם כן**



מתברר נצחיות ישראל שכל כלי יוצר עליו לא יצלח לכלותו ח"ו והיו מאריכים בזה עד שבאו תלמידיהם ואמרו רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית וזהו גם כן לאמץ ברכים כושלות דבק"ש של שחרית אנו אומרים גם כן עזרת אבותינו וכו' מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור ועוד דברים כאלה שבין ק"ש לשמו"ע שמובטחים אנחנו מפיו ית' שיהיה לנו קיום עולמי" עכ"ל. (וראה כעין יסוד זה בספר אוהב ישראל).

אחד מעיקרי מצות ליל הסדר היא שתיית הארבע כוסות, וכל אחד יודע טעם מצוה זו שהם כנגד הד' לשונות של גאולה, אבל לא כולם יודעים שמצינו בחז"ל (ירושלמי פסחים - פר' י, הל' א) עוד טעם וז"ל, "רבי יהושע בן לוי אמר כנגד ארבעה כוסות של פרעה 'זכוס פרעה בידו' (בראשית מ, יא), 'ואשחט אותם אל כוס פרעה' (שם), 'ואתן את הכוס על כף פרעה' (שם), 'ונתת כוס פרעה בידו' (שם שם, יג)", והיינו בעובדא של שר המשכים שחטא כנגד פרעה כשנפל זכוב לתוך הכוס.

ושאלו המפרשים מה השייכות בין עובדא זו לליל הסדר שאנו צריכים לשנות ארבע כוסות כדי לזכור מעשה זה? ושמעתי לבאר בהקדם דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) בהסבירו איך שיציאת מצרים היא יסוד האמונה בהשגחת הקב"ה את עולמו, שכתב שממעשה יציאת מצרים אנו צריכים ללמוד ש"מן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה ומכיר בניסים הנסתרים".

והנה, אם היינו עומדים שם בעת שנפל הזכוב לכוס פרעה, לא היינו מבינים גודל ועומק הדבר שהתגלגל עכשיו לפני עינינו, דברים כאלו עלולים לקרוא מפעם לפעם ולא היינו תופסים ושמים על לב, איך שבמעשה קטן של נפילת הזכוב לתוך כוס פרעה, היתה השגחה מיוחדת בעצה עמוקה מהקב"ה, כדי לקיים ברית בין הבתרים והתחלת ירידת כלל ישראל למצרים.

נחזי אנן מה יצא מנפילת הזכוב לתוך כוס פרעה. נאשם שר המשכים ונשלח לתפיסה ושמה נפגש עם יוסף הצדיק שפטר חלומו לטוב ועל ידי כן זכר אותו אחרי כן לפרעה, שהוציא אותו מן הבור ושמו מושל לכל מצרים. ועקב כך היה ביד יוסף הצדיק לקרוא ליעקב אבינו ולמשפחתו לרדת למצרים וכך התחילה גזירת השעבוד ונתקיים ברית בין הבתרים.

הרי שמעשה קטן שהיה נראה כדבר של מה בכך, היה באמת עצה עמוקה מאת הקב"ה, להיות הסיבה והגורם להתחיל השתלשלות של כמה וכמה דברים גדולים בתולדות העולם וכלל ישראל. ועל כעין זה המליץ דוד המלך ואמר (תהלים שם, ו-ז), "מה רבו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך. איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת".



ובאו חז"ל וציוו לנו שבליל פסח, לא רק שאנו מודים על הניסים הגדולים והמפורסמים, אלא גם על הניסים הנסתרים, אנו מודים ומכירים שהכל מושגח בהשגחה פרטית מיוחדת ולכן אנו שותים ארבע כוסות, כנגד הארבע כוסות של פרעה ש"ענינם היה סיבה לגאולת מצרים" (לשון המאירי פסחים, צ"ט:).

לימוד זה מראים גם לנו במגיפה הזאת. אנו רואים שהקב"ה רוצה שכל העולם יתעורר ויכיר שיש מנהיג לבירה, וכלשון הרמב"ן (סוף פרשת בא) "ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה":

ועקב כך, ויירוס קטנה הנקראת קורונה, שאי אפשר אפילו לראותה בעין, יצאה מחיה קטנה אחת שנמכרה בשוק בעיר רחוקה בסין, ואדם אחד אכל חיה זו ונעשה חולה, וממנו התפשטה לעוד כמה אנשים שם, ומהם לעוד ועוד עד שהתפשטה על ארבע כנפות הארץ "למען תדע כי אני בקרב הארץ, ולמען תדע כי אני בקרב הארץ".

וכאשר דברתי לפני כמה ימים עם מרן אדמו"ר שליט"א מבאיאן אמר לי שהצירוף של חודש ניסן היא מהפסוק "ישמחו השמים ותגל הארץ" ואח"כ כתיב "ויאמרו בגוים ה' מלך" ועכשיו באו אומות העולם להשגח זו "ויאמרו בגוים ה' מלך" שהם מתחילים להכיר שיש בורא עולם ורק הוא ית' מנהל העולם. ועוד איחל הרבי שליט"א שנזכה השנה לאכול מצה עשירה והיינו כדאמרו חז"ל (נדרים מא.) "אין עני כעני בדעת", והשנה אנו זוכים לקיום הפסוק (ישעיה יא, ט) "ומלאה הארץ דעה את ה'" דכולם באים לדעת כי מלאה הארץ את ה' וזהו מצה עשירה להיות עשיר בדעת, למען דעת כי אני ה' בקרב הארץ.

והנני מסיים בדבריו הנפלאים של מרן החתם סופר זי"ע על טעם אכילת ביצה בליל הסדר. שני פעמים בשנה אנו נוהגים לאכול ביצה כסימן של אבילות, פעם אחת בערב תשעה באב, ופעם שניה בליל הסדר וכדכתב הרמ"א (סי' תעו, סע' ב), "נוהגים בקצת מקומות לאכול סעודה ביצים זכר לאבילות, ונראה לי הטעם משום ליל תשעה באב נקבע בליל פסח".

וקשה להבין, הלא ליל הסדר הוא הזמן שבו חוגגים על שיצאנו מעבדות לחירות ומאבל ליום טוב ומשום זה איתא במהרי"ל "כל ימות השנה טוב למנוע מכלים נאים למען מיעוט שררה זכר לחורבן, לבד מלילות הסדר לפי שהתורה הזהירה להראות דרך חירות" ואם כן איך מתאים לאכול אז ביצה זכר לאבילות?



ואפשר לומר בהקדמת דברי החת"ם סופר (סוף דרוש לו' אב תקפ"ז) שכתב, "כמדומה שזה היה כבר ממנהג אבותינו במצרים שבכל יום ראשון של פסח היה אצל גדוליהם וזקניהם כאהרן ושבט לוי היה אצלם יום אבל כמו תשעה באב, כי בו ביום נגזר בין הבתרים גלות מצרים ואימה חשיכה וגדולה ובו נלקחה שרה אל פרעה בו עמד יעקב לפני פרעה ברדתו למצרים בו התחיל קושי השעבוד, והוכפלו בו צרות ונהגו אבל, אלא שעתה נהפוך לששון ולשמחה לכך נראה הטעם שאוכלים ביצה בליל פסח הוא זכר לאבלות שנהגו ישראל במצרים".

ונראה שרצונו לומר שעושים זכר לאבילות ההיא, שאנו רוצים לעורר שכמו שאותה אבילות נתהפכה לששון ולשמחה, כן אנו מבקשים ומתפללים שתשעה באב גם כן יתהפך לששון ולשמחה כמו שאירע כן ליום ראשון של פסח, ואנו אוכלים עכשו הביצה כדי לעשות זכר וסוף לאבילות תשעה באב, שגם היא תהפך לשמחה במהרה בימינו. והי רצון שנזכה לקיום סיום פיוטי ההגדה "ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות" וימים אלו יתהפכו "מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה-ה".

ידידכם ישראל פרידמן